

УДК 657.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.77-42>**Воськало Н.М.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та аналізу*Національний університет “Львівська політехніка”***Пунько А.В.**

аспірант

*Національний університет “Львівська політехніка”***Voskalo Natalia**Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Accounting and Analysis
*Lviv Polytechnic National University***Punko Andrii**

Postgraduate Student

*Lviv Polytechnic National University***ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ В ОБЛІКУ СПРАВЕДЛИВОЇ ОЦІНКИ****ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING FAIR VALUE IN ACCOUNTING**

Стаття присвячена узагальненню та аналізу вітчизняних та зарубіжних праць, присвячених перевагам та недолікам застосування справедливої оцінки у практиці бухгалтерського обліку. Здійснено структурування наукових праць щодо обліку, заснованого на справедливій оцінці. Серед переваг застосування справедливої вартості виділено такі як: забезпечення релевантності, прогностична цінність, підвищення рівня достовірності, забезпечення прозорості/транспарентності. Недоліками оцінки за справедливою вартістю визначено: сприяння проциклічності, суб'єктивізм, волатильність та маніпулятивність. Розкрито детально характеристики основних переваг та недоліків справедливої оцінки активів та зобов'язань підприємств, що функціонують у різних галузях економіки, з акцентом на використання МСФЗ 13 “Оцінка за справедливою вартістю”.

Ключові слова: вартісно-орієнтований облік, справедлива вартість, історична вартість, волатильність, проциклічність.

One of the criteria for recognising objects as assets for accounting purposes is the possibility of their reliable valuation. At the same time, the issue of valuation in the accounting system is one of the most controversial aspects in both theoretical and practical terms. Recently, considerable attention has been paid to the study of the use of fair value measurement in accounting, as it allows to establish the real value of assets at a particular time, taking into account market conditions. Fair value accounting is a new accounting paradigm aimed at meeting the needs of management. The article summarises domestic and foreign works on the advantages and disadvantages of applying fair value in accounting practice. The article structures scientific works on accounting based on fair valuation. The study of fair value measurement and the systematisation of scientific works allowed to identify general theoretical and practical approaches to the use of such measurement in domestic practice, to identify bottlenecks and ways to avoid errors in the process of measurement. Fair value is an estimate that can exist only under certain conditions and involves a degree of subjectivity in its determination. This should be taken into account when using the accounting information based on such estimates. The advantages of using fair value include: ensuring relevance, predictive value, increased reliability, and transparency/transparency. The disadvantages of fair value measurement are identified as: promotion of pro-cyclical, subjectivity, volatility and manipulability. The characteristics of the main advantages and disadvantages of fair valuation of assets and liabilities of enterprises operating in various sectors of the economy are disclosed in detail, with an emphasis on the use of IFRS 13 ‘Fair Value Measurement’. It is determined that these shortcomings in fair value measurement can be combined, reinforcing each other, causing a negative synergistic effect, which further affects the reliability of financial statements. The use of fair value measurements requires careful consideration and a case-by-case determination of whether it is appropriate.

Keywords: value-based accounting, fair value, historical cost, volatility, procyclicality.

Постановка проблеми. Одним з критеріїв визнання об'єктів активами з метою відображення в обліку є можливість їх достовірної оцінки. Водночас, саме питання оцінки в системі бухгалтерського обліку є

одним з найбільш суперечливих аспектів як у теоретичній, так і в практичній площині. Вибір способу оцінки, в першу чергу, впливає на вартість активів суб'єктів господарювання, що є основою для формування досто-

вірної та об'єктивної інформації про його фінансовий стан. Узагальнення вітчизняних та зарубіжних праць, присвячених особливостям оцінки у практиці бухгалтерського обліку, дозволить встановити загальні підходи до концепції справедливої вартості в бухгалтерському обліку за національними та міжнародними стандартами. Адаже останнім часом, значна увага приділяється дослідженню використання в обліку оцінки за справедливою вартістю як такої, що дозволяє встановити реальну вартість активів в конкретний момент часу з врахуванням ринкових умов. Міжнародна практика все частіше звертається до такої оцінки, аргументуючи це динамічністю процесів ринкової економіки. Водночас, в Україні застосування справедливої вартості при оцінці зустрічається значно рідше, насамперед, у зв'язку із складністю та нерегульованістю алгоритму такої оцінки в законодавчо-нормативній площині. Дослідження переваг і недоліків оцінки за справедливою вартістю та їх систематизація дозволить визначити загальні теоретичні та практичні підходи до її використання у вітчизняній практиці, надасть можливість виокремити "вузькі місця" та шляхи уникнення помилок при здійсненні оцінки активів і зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та зарубіжній теорії бухгалтерського обліку присутня значна кількість праць, у яких автори досліджують проблематику обліку, заснованого на справедливій оцінці, з точки зору переваг та недоліків його використання для потреб управління. Серед основних праць можна виокремити: Dalwadi P.B. [1], Skoda M., Bilka P. [2], Gjorgieva-Trajkovska O., Temjanovski R., Koleva V. [3], Tkachuk N. [4], Betakova J., Hrazdilova-Vockova K., Skoda M. [5], Elfaki A.A.A. & Hammad S.M.E. [6], Cristea V.G. [7], Костирко Р.О., Замай О.О. [8], Івашенко І.М. [9], Пасенко Н.С., Горяєва М.С. [10], Зябченкова Г.В. [11] та ін.

Водночас, досі бракує праць з узагальненням та структуруванням переваг і недоліків використання справедливої оцінки у бухгалтерському обліку.

Формування завдання дослідження. У статті поставлено мету щодо узагальнення вітчизняних та зарубіжних праць, присвячених перевагам та недолікам застосування справедливої оцінки у практиці бухгалтерського обліку.

Завдання дослідження:

- структуризація наукових праць щодо обліку, заснованого на справедливій оцінці;
- деталізація основних переваг та недоліків справедливої оцінки активів та зобов'язань підприємств, що функціонують у різних галузях економіки, з акцентом на використання МСФЗ 13 "Оцінка за справедливою вартістю".

Виклад основного матеріалу дослідження. Облік за справедливою вартістю є новою парадигмою бухгалтерського обліку, спрямованого на задоволення потреб управління. Як і кожній моделі, використанню справедливої оцінки притаманні певні переваги та недоліки (табл. 1).

Як свідчать дослідження вчених, узагальнені у табл., основними перевагами обліку, заснованого на справедливій оцінці, є:

1) забезпечення релевантності, тобто відповідності облікової інформації потребам користувачів для прийняття ними ефективних управлінських рішень.

У дослідженні A. Filip, A. Hammami, Zh. Huang, A. Jeny, M. Magnan & R. Moldovan [13] наводяться аргументи на користь використання справедливої вартості для підвищення релевантності облікової інформації. Водночас, як зауважують A. Matsane, F. Nakpodia & G. Areneke [14] для менш активних ринків оцінка за справедливою вартістю перших двох рівнів ієрархії є більш релевантною, ніж третього рівня. На відміну, W.M. Badenhorst & R. von Well [15], проаналізувавши баланси низки компаній Великої Британії з використанням методу множинної регресії, не знайшли доказів позитивного впливу справедливої оцінки на релевантність інформації про їх запаси, тож пропонують використовувати цю оцінку лише на доповнення до історичної вартості;

2) прогностична цінність. Існує низка емпіричних досліджень, які доводять перевагу справедливої вартості для цілей планування у порівнянні з історичною. У статті A. Wen-Hsin Hsu, G. Shu-Hsing Wu & A. Sbaraglia [16] стверджується, що визнання доходів за моделлю справедливої вартості забезпечує кращу здатність прогнозувати майбутні доходи компаній на ринку нерухомості, аніж з використанням історичної вартості. Подібного висновку доходять M.E. Evans, L.D. Hodder & P.E. Hopkins [17] щодо здатності прогнозувати майбутні грошові потоки, пов'язані з інвестиціями комерційних банків у цінні папери при застосуванні справедливої вартості. Це підтверджується і дослідженнями B. Bratten, M. Causholli & U. Khan [18], однак не для всіх фінансових інструментів, – для прибутків/збитків за деривативами позитивного впливу оцінки за справедливою вартістю виявлено не було;

3) підвищення рівня достовірності. O. Ibidunni & W. Okere [19] однозначно вказують на існування прямого зв'язку між обліком, орієнтованим на справедливу вартість та надійністю облікової інформації. W.R. Landsman [20] більш обережний у своїх оцінках і вказує на можливу наявність похибки вимірювання, на яку додатково впливає суб'єкт оцінки – керівництво компанії чи зовнішні оцінювачі;

4) забезпечення прозорості/транспарентності. На даний час у науковому просторі не надто багато досліджень, які доводять зв'язок між прозорістю фінансової звітності та використанням в обліку справедливої оцінки. До таких можна віднести публікацію M.S. Dawad, M.H. Khlaif, A.M.A. Wahhab [21];

У той же час, облік, заснований на справедливій вартості, не позбавлений недоліків:

1) сприяння проциклічності. Йде мова про негативний контекст, тобто ситуацію, коли оцінка за справедливою вартістю лише посилює фінансову кризу. Насправді, існує значна кількість досліджень, які підтверджують вплив справедливої оцінки на формування проциклічних ефектів (M. Kusano [22], P.J. Wallison [23] та ін.), так само як і публікацій, у яких заперечується такий вплив (B. Xie [24], A. Amel-Zadeh, M.E. Barth & W.R. Landsman [25], D. Prochazka [26] та ін.);

2) суб'єктивізм. Багатьма науковцями саме суб'єктивізм визнається найбільшим недоліком при справедливій оцінці активу чи зобов'язання, особливо при використанні вхідних даних третього рівня. Як зауважує P.B. Dalwadi різні суб'єкти оцінки можуть використовувати неуніфіковані припущення та методологію, а це, в свою чергу, викликати занепокоєння

Переваги та недоліки обліку, заснованого на справедливій оцінці

Джерело	Переваги	Недоліки
1	2	3
Dalwadi P.B. [1, pp. 121-122]	1) сприяє підвищенню релевантності та прозорості фінансової звітності; 2) дозволяє відображати поточні ринкові умови та економічні реалії; 3) покращує процес прийняття рішень інвесторами та іншими заінтересованими особами; 4) покращує оцінювання та управління ризиками	1) допускає суб'єктивність та відсутність уніфікованості при оцінюванні за справедливою вартістю; 2) волатильність справедливої оцінки потенційно може мати вплив на прибуток; 3) не вирішує проблеми складності в оцінюванні неліквідних активів і зобов'язань; 4) може призвести до виникнення інформаційної асиметрії що, як наслідок, створює умови для маніпуляцій
ACCA Global [12]	1) чіткість концепції; 2) прозорість за сутністю; 3) інформаційна насиченість; 4) можливість відображення на балансі деривативів; 5) менш придатний для штучного завищення показників діяльності підприємства	1) проблема дефініції поняття “справедлива вартість”; 2) схильний до так званої “проциклічності”, що пов'язана із діловими циклами підприємства; 3) важкість оцінки зобов'язань; 4) додаткові ризики, пов'язані із ненадійністю оцінки
Skoda M., Bilka P. [2, pp. 4-7]	1) продукує своєчасну та релевантну інформацію; 2) більш інформативний у порівнянні з обліком на засадах історичної вартості; 3) забезпечує вищий рівень достовірності інформації	1) можливість виникнення спотвореної оцінки; 2) ризик формування інформації, яка вводить в оману особу, що приймає рішення; 3) схильність до маніпулювання даними; 4) проблеми при отриманні інформації для оцінювання при відсутності ринкової ціни для об'єкта; 5) інформація, представлена у звітності, сформованій на засадах справедливої оцінки, надійна лише впродовж обмеженого періоду часу; 6) проблема волатильності інформації у відповіді на ринкові зміни; 7) потенційний вплив обліку, заснованого на справедливій вартості, на проциклічність фінансової системи
Gjorgieva-Trajkovska O., Temjanovski R., Koleva B. [3]	1) своєчасність інформації; 2) точність поточного оцінювання активів і пасивів; 3) більша (у порівнянні з оцінюванням за історичною вартістю) інформативність фінансової звітності; 4) забезпечує основу для точнішого підрахунку доходу; 5) узгоджена стандартизованість; 6) забезпечує виживання бізнесу за складних умов	1) може створити значні коливання вартості впродовж року; 2) може створити нестабільність для всієї економіки регіону чи галузі; 3) знижує задоволеність інвесторів показниками компанії; 4) виникнення інформації, що вводить в оману заінтересованих осіб; 5) ризик маніпулювання даними; 6) втрата історичної зіставлюваності; 7) потенційний вплив обліку, заснованого на справедливій вартості, на проциклічність фінансової системи
Tkachuk N. [4, pp. 179-180]	1) дозволяє визначити вартість підприємства як майнового комплексу на звітну дату та забезпечує об'єктивний розрахунок усього майна або його одиниці; 2) забезпечує об'єктивну основу для оцінки майбутніх грошових потоків; 3) є основою для оцінки підприємства як господарюючого суб'єкта і, як наслідок, для визначення ринкової вартості пакетів акцій та часток; 4) полегшує зіставлення даних різних організацій на конкретний момент часу; 5) дозволяє власникам оцінити ефективність управління компанією; 6) надає керівникам компанії актуальну інформацію про вартість майна, яким вони управляють	1) некоректність самої назви – “справедлива”; 2) можливість зловживань при розрахунку справедливої вартості; 3) суб'єктивізм формування за відсутності активного ринку; 4) додаткові витрати при залученні незалежних оцінювачів

1	2	3
Betakova J., Hrazdilova- Bockova K., Skoda M. [5, pp. 438-441]	1) своєчасна/релевантна інформація; 2) більш інформативна фінансова звітність, аніж за умови використання методу історичної вартості; 3) достовірна інформація	1) цінні відхилення; 2) інформація, що вводить в оману; 3) маніпулятивність; 4) відсутність ринкової ціни; 5) обмежена надійність; 6) волатильність; 7) вплив на проциклічність фінансової системи
Elfaki A.A.A. & Hammad S.M.E. [6, p. 152]	1) відображає економічні реалії суб'єкта господарювання і забезпечує більш чесну фінансову звітність щодо поточного фінансового стану; 2) врахування ринкових цін при оцінюванні активів і зобов'язань, що забезпечує достовірність розрахунку економічного доходу; 3) відповідає концепції збереження капіталу; 4) забезпечує необхідну міру точності для оцінювання прибутку компанії; 5) враховує зміну купівельної спроможності грошової одиниці; 6) доцільно для прийняття рішень та проведення фінансового аналізу та є кращою основою для прогнозування результатів діяльності підприємства і його грошових потоків; 7) сприяє зіставленню даних між різними підприємствами, які використовують FVA; 8) забезпечує основу для прогнозування інвесторами майбутньої вартості бізнесу	1) ризик упередженості суджень при оцінюванні; 2) зазвичай існує значний обсяг інвестицій щодо яких відсутня ринкова ціна, тож вони обліковуються за історичною вартістю; 3) складність оцінювання поряд із бажанням підприємства залучити інвестиції, в т.ч. шляхом використання механізму справедливої оцінки; 4) людський фактор, при якому може втрачатися впевненість та точність оцінювання; 5) можливість штучного завищення обсягів витрат для отримання бажаних переваг
Cristea V.G. [7, p. 520]	1) орієнтований на прогноз; 2) узгодженість з активним управлінням фінансовими ризиками; 3) повнота при підрахунку загальної вартості підприємства; 4) підвищення продуктивності облікових рахунків; 5) простота у застосуванні; 6) зіставність; 7) нейтральність	1) волатильність; 2) відсутність транзакцій у базі даних; 3) додаткові витрати на оцінювання за справедливою вартістю
Костирко Р.О., Замай О.О. [8, с. 19-20]	1) наближення облікової оцінки до ринкової; 2) збільшення прозорості звітності; 3) спрощення розрахунку вартості підприємства; 4) можливість більш об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства; 5) використання як міри вартості при оприбуткуванні безоплатно отриманих основних засобів і нематеріальних активів	1) складність і недосконалість методів оцінки; 2) суб'єктивізм через застосування професійних суджень бухгалтерів та менеджерів; 3) значна трудомісткість обробки джерел інформації щодо показників функціонування ринку звернення активів; 4) необхідність використання альтернативних методів у разі набуття (втрати) корисності, відсутності активного ринку тощо; 5) імперативність наступних переоцінок на дату складання звітності щодо тих статей, які відображені в обліку за справедливою вартістю
Івашенко І.М. [9, с. 143-144]	1) відображає майбутні економічні вигоди; 2) відображає актуальні ринкові умови; 3) забезпечує порівнянність вартості активів, придбаних у різний час; 4) надає інвесторам об'єктивну та достовірну інформацію стосовно ринкової ситуації	1) значні витрати на отримання інформації; 2) необхідність постійної ідентифікації активного ринку; 3) обмежена порівнюваність; 4) неможливість здійснення безпосереднього контролю; 5) складність визначення за умови відсутності активного ринку; 6) суб'єктивізм технік встановлення вартості; 7) обмежена зрозумілість; 8) підходи до визначення співпадають з аналогічними для ринкової вартості; 9) втрата актуальності показниками, заснованими на справедливій вартості, з плином часу

Продовження Таблиці 1

1	2	3
Пасенко Н.С., Горяєва М.С. [10, с. 354]	1) об'єктивна оцінка майбутніх грошових потоків; 2) реальність відображення вартості активів задля покращення показників фінансового стану підприємства; 3) порівнянність активів, придбаних в різний час; 4) застосування єдиних підходів до відображення вартості активів у фінансовій звітності задля залучення інвестицій	1) умовний характер, відсутність документального підтвердження; 2) відсутність активного ринку окремих видів біологічних активів та сільськогосподарської продукції; 3) деяке порушення принципу обачності; 4) брак досвіду застосування такої оцінки в бухгалтерському обліку
Зябченкова Г.В. [11, с. 131]	1) підвищення надійності, змістовності та повноти звітної інформації, оскільки враховується економічна ситуація та стан оцінюваного активу на момент оцінювання; 2) більш доречна інформація, яка визначається в умовах, діючих на момент оцінки; 3) більша порівнянність показників звітності різних підприємств; 4) ефективніша основа для оцінки майбутніх грошових потоків; 5) краща основа для порівняння інформації в процесі аналізу ефективності використання основних засобів; 6) можливість використання у фінансовому менеджменті, який орієнтується на реальну вартість активів і зобов'язань; 7) можливість певною мірою елімінувати чинники невизначеності у фінансовій звітності; 8) можливість для підприємства розширити сферу заставного кредитування, вирішити питання про внесення інвестицій, обґрунтовано визначити орендні платежі, обґрунтувати платежі до бюджету	1) умовність, оскільки визначається не за реальною господарською операцією і не підтверджується первинною документацією; 2) створює умови за яких відображається не реальні угоди, які здійснює підприємство, а певну умовну суму, що могла б бути отримана у випадку, якщо основний засіб був би проданий станом на певну дату; 3) неможливість співвіднесення первісної вартості придбання з наступними вигодами від використання після здійсненої переоцінки; 4) розрахунок здійснюється виходячи із професійних суджень на відміну від документованої історичної вартості; 5) додаткові витрати на проведення переоцінки, особливо при залученні професійних оцінювачів; 6) додаткові витрати для користувачів фінансової звітності, пов'язані з аналізом інформації; 7) неможливість обліку синергетичного ефекту в результаті спільного використання основних засобів і інших активів

щодо надійності та порівнянності фінансових звітів [1, с. 122]. Високий ступінь управлінського судження та суб'єктивності, притаманний справедливій оцінці, може спричинити до ризику суттєвих викривлень, тим самим збільшуючи аудиторський ризик [27];

3) волатильність. І. Goncharov [28] доводить, що прибутки, обчислені з врахуванням принципів обліку, заснованого на справедливій вартості, призводять до більшої волатильності цін на акції компанії; таким чином підтверджується твердження про те, що облік за справедливою вартістю може представити фірми більш нестабільними, аніж вони є насправді. До подібних висновків і L. Sun [29], аналізуючи операції із сек'юритизації активів, хеджування деривативів та резервування збитків за кредитами. Водночас є й критики даного твердження: експеримент, проведений С. Brousseau, M. Gendron, P. Belanger & J. Coupland [30] не продемонстрував істотної волатильності ринкових цін, не залежно від того, були цінні папери, призначені для торгівлі, відображені у звітності з використанням справедливої чи історичної оцінки.

4) маніпулятивність. У багатьох сучасних дослідженнях вказується можливість маніпулювання даними як один з ризиків використання обліку, заснованого на справедливій оцінці, у практиці підприємств різних країн та секторів економіки. Зокрема, L.A. Alaryan, A.A.A. Haija & A.M. Alrabei [31] доводять, що після початку застосування справедливої вартості в обліку, кількість компаній Йорданії, які вдавалися до маніпуляції зі звітністю, зросла. K.L.W. Perera, R. Ajward, S.D. Jayasekara [32] називають практику банківського обліку, орієнтованого на справедливу вартість, як можливу лазівку для відмивання грошей. В. Oyewo [33] зазначає, що результати опитування аудиторів Нігерії продемонстрували низку проблем у застосуванні компаніями обліку, орієнтованого на справедливу вартість, зокрема, використання менеджерами відсутності ринкової інформації про активи та зобов'язання для маніпулювання фінансовою звітністю. Водночас, зауважимо, що використання на практиці іншої моделі обліку (скажімо, за історичною вартістю) ще не означає унеможливлення маніпуляцій з обліковими даними.

Як вірно зауважує Z. Drabkova [34], важливим є використання різних методів виявлення маніпуляцій у фінансовій звітності та використання їх у системі внутрішнього контролю суб'єкта господарювання задля зниження ризику бухгалтерського шахрайства.

Зауважимо, що вищенаведені недоліки можуть поєднуватися та взаємоумовлювати один одного. Наприклад, у статті S. Sodan [35] автор припускає, що недолік суб'єктивності, який особливо відчувається при використанні для оцінки активів і зобов'язань джерел інформації 2-го та 3-го рівнів, і може призводити до зростання помилок вимірювання, стає, в свою чергу, причиною додаткової волатильності показників фінансової звітності.

Висновки. Справедлива вартість – це оціночна вартість, яка може існувати лише за певних умов і передбачає певний ступінь суб'єктивізму при її визначенні. Це необхідно враховувати при використанні обліко-

вої інформації, що формується з використанням такої оцінки. Основними перевагами застосування справедливої вартості є: забезпечення релевантності, прогностична цінність, підвищення рівня достовірності, забезпечення прозорості/транспарентності, тобто оцінка за справедливою вартістю надає змогу максимально наблизити вартість активів до їх реальної вартості в конкретний момент часу з врахуванням ринкових умов. Водночас, існує цілий перелік недоліків такої оцінки, зокрема: сприяння проциклічності, суб'єктивізм, волатильність та маніпулятивність. Недоліки при оцінці за справедливою вартістю можуть поєднуватися, підсилюючи один одного, зумовлюючи негативний синергетичний ефект, що впливає в подальшому на достовірність показників фінансової звітності. Застосування оцінки за справедливою вартістю потребує ретельного підходу і визначення такої необхідності в кожному конкретному випадку.

Список використаних джерел:

1. Dalwadi P.B. Fair Value Accounting: Benefits, Challenges and Implications For Financial Reporting. *Vidya – A Journal of Gujarat University*. 2023. Vol. 2. Is. 2. P. 121–124.
2. Skoda M., Bilka P. Fair Value In Financial Statements – Advantages And Disadvantages. *Studia Universitatis “Vasile Goldis” Arad. Economics Series*. 2012. Vol. 22. Is. 2. P. 1–8.
3. Gjorgieva-Trajkovska O., Temjanovski R. & Koleva B. Fair Value Accounting – Pros And Cons. *Journal of Economics*. 2016. Vol. 1. No. 2. URL: <https://js.ugd.edu.mk/index.php/JE/article/view/1594/1418> (дата звернення: 22.11.2024).
4. Tkachuk N. Historical Cost and Fair Value: Advantages, Disadvantages, Application. *Journal of History Culture and Art Research*. 2019. Vol. 8. No. 1. P. 173–182.
5. Betakova J., Hrazdilova-Bockova K., Skoda M. Fair Value Usefulness in Financial Statements. *DAAAM International Scientific Book*. 2014. Ch. 35. P. 433–448.
6. Elfaki A.A.A. & Hammad S.M.E. The Impact of the Application of Fair Value Accounting on the Quality of Accounting Information. An Empirical Study on a Group of Companies Listed on the Khartoum Stock Exchange. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*. 2015. Vol. 5. No. 1. P. 148–160.
7. Cristea V.G. The Necessity to Introduce the Accounting Rules and Fair Value in the Conceptual Framework. *4th World Conference on Business, Economics and Management, WCBEM: Procedia Economics and Finance*. 2015. No. 26. P. 515–521.
8. Костирко Р.О., Замай О.О. Справедлива вартість як оціночна і обліково-звітна категорія: джерела, методи розрахунку та інформаційна ємність. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 7-8. С. 16–21.
9. Іващенко І.М. Визначення справедливої вартості при переоцінці необоротних активів на зменшення корисності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015. Вип. 13. Ч. 3. С. 142–145.
10. Пасенко Н.С., Горяєва М.С. Застосування справедливої вартості в обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 2 (13). С. 351–358.
11. Зябченкова Г.В. Застосування справедливої оцінки основних засобів в обліку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 2 (129). С. 129–133.
12. Fair Value. ACCA Policy Paper. URL: <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/financial-reporting/pamr-pp-fv.pdf> (дата звернення: 22.11.2024).
13. Filip A., Hammami A., Huang Zh., Jeny A., Magnan M. & Moldovan R. The Value Relevance of Fair Value Levels: Time Trends under IFRS and U.S. GAAP. *Accounting in Europe*. 2021. Vol. 18 (2). P. 196–217.
14. Matsane A., Nakpodia F. & Areneke G. Assessing the Value Relevance of Fair Value Measurements: A South African Perspective. *Corporate Governance*. 2022. Vol. 22. No. 7. P. 1405–1424.
15. Badenhorst W.M. & von Well R. The Value-relevance of Fair Value Measurement for Inventories. *Australian Accounting Review*. 2023. Vol. 33. Is. 2. P. 135–159.
16. Wen-Hsin Hsu A., Shu-Hsing Wu G. & Sbaraglia A. Predictive Future Performance Using Fair Value versus Historical Cost: Evidence from Investment Property. *NTU Management Review*. 2020. Vol. 30. No. 2. P. 311–334.
17. Evans M.E., Hodder L.D. & Hopkins P.E. The Predictive Ability of Fair Values for Future Financial Performance of Commercial Banks and the Relation of Predictive Ability to Banks' Share Prices. *Contemporary Accounting Research*. 2014. Vol. 31. No. 1. P. 13–44.
18. Bratten B., Causholli M. & Khan U. Usefulness of Fair Values for Predicting Banks' Future Earnings: Evidence From Other Comprehensive Income and Its Components. *Review of Accounting Studies*. 2016. Vol. 21. P. 280–315.
19. Ibidunni O. & Okere W. Fair Value Accounting and Reliability of Accounting Information of Listed Firms in Nigeria. *Accounting*. 2019. No. 5. P. 91–100.
20. Landsman W.R. Is Fair Value Accounting Information Relevant and Reliable? Evidence from Capital Market Research. *Accounting and Business Research*. 2007. Vol. 37: sup1. P. 19–30.
21. Dawad M.S., Khlaif M.H., Wahhab A.M.A. The Application of Fair Value in Commercial Banking and its Relationship to Transparency Financial Statements – Evidence from Iraq. *Technium Social Sciences Journal*. 2022. Vol. 34. P. 1–12.
22. Kusano M. Fair Value Accounting and Procyclicality: Accounting for Securitization. *Corporate Ownership and Control*. 2013. Vol. 11. Is. 1. P. 535–547.
23. Wallison P.J. Fair Value Accounting: A Critique. *AEI Financial Services Outlook*. July 2008. P. 1–8.

24. Xie B. Does Fair Value Accounting Exacerbate the Procyclicality of Bank Lending? *Journal of Accounting Research*. 2016. Vol. 54. Is. 1. P. 235–274.
25. Amel-Zadeh A., Barth M.E. & Landsman W.R. The Contribution of Bank Regulation and Fair Value Accounting to Procyclical Leverage. *Review of Accounting Studies*. 2017. Vol. 22. P. 1423–1454.
26. Prochazka D. The Role of Fair Value Measurement in the Recent Financial Crunch. *Prague Economic Papers*. 2011. No. 1. P. 71–88.
27. Lee Ch. & Park M.S. Subjectivity in Fair-value Estimates, Audit Quality, and Informativeness of Other Comprehensive Income. *Advances in Accounting*. 2013. Vol. 29. Is. 2. P. 218–231.
28. Goncharov I. Fair Value Accounting, Earnings Volatility, and Stock Price Volatility. Master thesis. Lancaster University. 2015. URL: https://warwick.ac.uk/fac/soc/wbs/subjects/accountinggroup/eventsandseminars/lindsay_k.pdf (дата звернення: 22.11.2024).
29. Sun L. Fair Value and Volatility in the Cases of Assets Securitizations, Derivative Hedging and Loan Loss Provisioning. *Theoretical Economics Letters*. 2015. No. 5. P. 670–682.
30. Brousseau C., Gendron M., Belanger P. & Coupland J. Does Fair Value Accounting Contribute to Market Price Volatility? An Experimental Approach. *Accounting & Finance*. 2014. Vol. 54. Is. 4. P. 1033–1061.
31. Alaryan L.A., Haija A.A.A. & Alrabei A.M. The Relationship between Fair Value Accounting and Presence of Manipulation in Financial Statements. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*. 2014. Vol. 4. No. 1. P. 221–237.
32. Perera K.L.W., Ajward R., Jayasekara S.D. Fair Value Accounting Practices in the Banking Industry: A Possible Opportunity to Launder Money through Manipulated Performance. *Journal of Money Laundering Control*. 2022. Vol. 25. No. 4. P. 893–908.
33. Oyewo B. Post-implementation Challenges of Fair Value Measurement (IFRS 13): Some Empirical Evidence. *African Journal of Economic and Management Studies*. 2020. Vol. 11. Is. 4. P. 587–607.
34. Drabkova Z. Models of Detection of Manipulated Financial Statements as Part of the Internal Control System of the Entity. *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives*. 2016. Vol. 5. Is. 1. P. 227–235.
35. Sodan S. Fair Value Hierarchy and Earnings Volatility. *Economic Thought and Practice*. 2019. Vol. 28 (2). P. 567–577.

References:

1. Dalwadi P. B. (2023) Fair Value Accounting: Benefits, Challenges and Implications For Financial Reporting. *Vidya – A Journal of Gujarat University*, vol. 2, is. 2, pp. 121–124.
2. Skoda M., Bilka P. (2012) Fair Value In Financial Statements – Advantages And Disadvantages. *Studia Universitatis “Vasile Goldis” Arad. Economics Series*, vol. 22, is. 2, pp. 1–8.
3. Gjorgieva-Trajkovska O., Temjanovski R. & Koleva B. (2016) Fair Value Accounting – Pros And Cons. *Journal of Economics*, vol. 1, no. 2. Available at: <https://js.ugd.edu.mk/index.php/JE/article/view/1594/1418> (accessed November 22, 2024).
4. Tkachuk N. (2019) Historical Cost and Fair Value: Advantages, Disadvantages, Application. *Journal of History Culture and Art Research*, vol. 8, no. 1, pp. 173–182.
5. Betakova J., Hrazdilova-Bockova K., Skoda M. (2014) Fair Value Usefulness in Financial Statements. *DAAAM International Scientific Book*, ch. 35, pp. 433–448.
6. Elfaki A. A. A. & Hammad S. M. E. (2015) The Impact of the Application of Fair Value Accounting on the Quality of Accounting Information. An Empirical Study on a Group of Companies Listed on the Khartoum Stock Exchange. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, vol. 5, no. 1, pp. 148–160.
7. Cristea V. G. (2015) The Necessity to Introduce the Accounting Rules and Fair Value in the Conceptual Framework. *4th World Conference on Business, Economics and Management, WCBEM: Procedia Economics and Finance*, no. 26, pp. 515–521.
8. Kostyrko R. O., Zamai O. O. (2022) Spravedlyva vartist yak otsinochna i oblikovo-zvitna katehoriia: dzherela, metody rozrakhunku ta informatsiina yemnist [Fair value as an estimated, accounting and reporting category: sources, calculation methods and information capacity]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7–8, pp. 16–21.
9. Ivashchenko I. M. (2015) Vyznachennia spravedlyvoi vartosti pry pereotsintsi neoborotnykh aktyviv na zmeshennia korysnosti [The determination of fair value when testing for impairment of fixed assets]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii Ekonomichni nauky – Scientific bulletin of Kherson state university. Series “Economic sciences”*, vol. 13, t. 3, pp. 142–145.
10. Pasenko N.S., Horiaieva M. S. (2019) Zastosuvannia spravedlyvoi vartosti v obliku biolohichnykh aktyviv i silskohospodarskoi produktsii [Application of fair value in accountability of biological assets and agricultural products]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk – Pryazovskyi Economic Herald*, vol. 2 (13), pp. 351–358.
11. Ziabchenkova H. V. (2012) Zastosuvannia spravedlyvoi otsinky osnovnykh zasobiv v obliku [Application of fair value of property, plant and equipment in accounting]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, vol. 2 (129), pp. 129–133.
12. Fair Value. ACCA Policy Paper. Available at: <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/financial-reporting/pamr-pp-fv.pdf> (accessed November 22, 2024).
13. Filip A., Hammami A., Huang Zh., Jeny A., Magnan M. & Moldovan R. (2021) The Value Relevance of Fair Value Levels: Time Trends under IFRS and U.S. GAAP. *Accounting in Europe*, vol. 18 (2), pp. 196–217.
14. Matsane A., Nakpodia F. & Areneke G. (2022) Assessing the Value Relevance of Fair Value Measurements: A South African Perspective. *Corporate Governance*, vol. 22, no. 7, pp. 1405–1424.
15. Badenhorst W. M. & von Well R. (2023) The Value-relevance of Fair Value Measurement for Inventories. *Australian Accounting Review*, vol. 33, is. 2, pp. 135–159.
16. Wen-Hsin Hsu A., Shu-Hsing Wu G. & Sbaraglia A. (2020) Predictive Future Performance Using Fair Value versus Historical Cost: Evidence from Investment Property. *NTU Management Review*, vol. 30, no. 2, pp. 311–334.
17. Evans M. E., Hodder L. D. & Hopkins P. E. (2014) The Predictive Ability of Fair Values for Future Financial Performance of Commercial Banks and the Relation of Predictive Ability to Banks’ Share Prices. *Contemporary Accounting Research*, vol. 31, no. 1, pp. 13–44.
18. Bratten B., Causholli M. & Khan U. (2016) Usefulness of Fair Values for Predicting Banks’ Future Earnings: Evidence From Other Comprehensive Income and Its Components. *Review of Accounting Studies*, vol. 21, pp. 280–315.

19. Ibidunni O. & Okere W. (2019) Fair Value Accounting and Reliability of Accounting Information of Listed Firms in Nigeria. *Accounting*, vol. 5, pp. 91–100.
20. Landsman W. R. (2007) Is Fair Value Accounting Information Relevant and Reliable? Evidence from Capital Market Research. *Accounting and Business Research*, vol. 37, pp. 19–30.
21. Dawad M. S., Khlaif M. H., Wahhab A. M. A. (2022) The Application of Fair Value in Commercial Banking and its Relationship to Transparency Financial Statements – Evidence from Iraq. *Technium Social Sciences Journal*, vol. 34, pp. 1–12.
22. Kusano M. (2013) Fair Value Accounting and Procyclicality: Accounting for Securitization. *Corporate Ownership and Control*, vol. 11, is. 1, pp. 535–547.
23. Wallison P.J. (July 2008) Fair Value Accounting: A Critique. *AEI Financial Services Outlook*, pp. 1–8.
24. Xie B. (2016) Does Fair Value Accounting Exacerbate the Procyclicality of Bank Lending? *Journal of Accounting Research*, vol. 54, is. 1, pp. 235–274.
25. Amel-Zadeh A., Barth M. E. & Landsman W. R. (2017) The Contribution of Bank Regulation and Fair Value Accounting to Procyclical Leverage. *Review of Accounting Studies*, vol. 22, pp. 1423–1454.
26. Prochazka D. (2011) The Role of Fair Value Measurement in the Recent Financial Crunch. *Prague Economic Papers*, no. 1, pp. 71–88.
27. Lee Ch. & Park M. S. (2013) Subjectivity in Fair-value Estimates, Audit Quality, and Informativeness of Other Comprehensive Income. *Advances in Accounting*, vol. 29, Is. 2, pp. 218–231.
28. Goncharov I. (2015) Fair Value Accounting, Earnings Volatility, and Stock Price Volatility. Master thesis. Lancaster University. Available at: https://warwick.ac.uk/fac/soc/wbs/subjects/accountinggroup/eventsandseminars/lindsay_k.pdf (accessed November 22, 2024).
29. Sun L. (2015) Fair Value and Volatility in the Cases of Assets Securitizations, Derivative Hedging and Loan Loss Provisioning. *Theoretical Economics Letters*, no. 5, pp. 670–682.
30. Brousseau C., Gendron M., Belanger P. & Coupland J. (2014) Does Fair Value Accounting Contribute to Market Price Volatility? An Experimental Approach. *Accounting & Finance*, vol. 54, is. 4, pp. 1033–1061.
31. Alaryan L. A., Haija A. A. A. & Alrabei A. M. (2014) The Relationship between Fair Value Accounting and Presence of Manipulation in Financial Statements. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, vol. 4, no. 1, pp. 221–237.
32. Perera K. L. W., Ajward R., Jayasekara S. D. (2022) Fair Value Accounting Practices in the Banking Industry: A Possible Opportunity to Launder Money through Manipulated Performance. *Journal of Money Laundering Control*, vol. 25, no. 4, pp. 893–908.
33. Oyewo B. (2020) Post-implementation Challenges of Fair Value Measurement (IFRS 13): Some Empirical Evidence. *African Journal of Economic and Management Studies*, vol. 11, is. 4, pp. 587–607.
34. Drabkova Z. (2016) Models of Detection of Manipulated Financial Statements as Part of the Internal Control System of the Entity. *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives*, vol. 5, is. 1, pp. 227–235.
35. Sodan S. (2019) Fair Value Hierarchy and Earnings Volatility. *Economic Thought and Practice*, vol. 28 (2), pp. 567–577.